

Informatiebijeenkomst

curriculum.nu

Welkom!

A close-up photograph of a young girl with dark skin and hair. She is holding her hands up to her mouth with her index fingers pointing upwards, a common gesture for 'shh' or secrecy. Her eyes are wide open and looking slightly to the side with an expression of surprise or excitement. She is wearing a light-colored, possibly white, fuzzy jacket. The background is a soft, out-of-focus green, suggesting an outdoor setting like a park or garden.

curriculum.nu

VANDAAG WERKEN AAN HET ONDERWIJS VAN MORGEN

Doelen

**KENNEN &
KUNNEN**

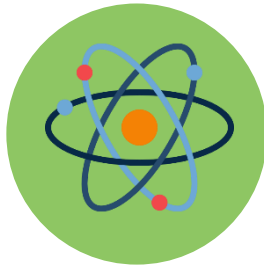
SAMENHANG

**DOORLOPENDE
LEERLIJN**

OVERLADENHEID

EIGEN RUIMTE

BALANS

Werkopdracht

- Het Ontwikkelteam heeft zich gericht op:
- Het kerncurriculum (70% van het onderwijs)
- Brede vaardigheden
- Samenhang
- Doorlopende leerlijn
- Onderwijsaanbod
- Het wat, niet het hoe

Leerplanniveau

SUPRA	Internationaal	Verdragen en vergelijkingskaders (bijv. Bologna, Lissabon, ERK, PISA/TIMMS)
MACRO	Landelijk	Leerplankaders (bijv. kerndoelen, eindtermen, examenprogramma's, syllabi)
MESO	School, opleiding	In- en aanvulling door de school (bijv. schoolplan, opleidingsprogramma)
MICRO	Klas, groep, docent	Uitwerking door de leraar voor het onderwijsleerproces (bijv. les, lessenserie, module, lesmethode)
NANO	Leerling, individu	Persoonlijk leerplan (bijv. individuele leerroutes)

Werkopdracht

VISIE

De visie geeft aan waarom het leergebied belangrijk is voor leerlingen in het po en vo met het oog op hun leren, werken en leven in de toekomstige samenleving.

Vaststellen
na feedback

GROTE OPDRACHTEN

De grote opdrachten beschrijven de kern van wat leerlingen nodig hebben om de wereld te kunnen begrijpen (kennis) en om in die wereld adequaat te kunnen handelen (vaardigheden).

Grote opdracht 1

Grote opdracht 2

Grote opdracht 3

etc.

Vaststellen
na feedback

BOUWSTENEN

Bouwstenen van kennis en vaardigheden in een doorlopende leerlijn van onderbouw po tot en met bovenbouw vo.

GROTE OPDRACHT 1

Bouwsteen

kennis en vaardigheden
onderbouw po

Bouwsteen

kennis en vaardigheden
onderbouw vo

Bouwsteen

kennis en vaardigheden
bovenbouw po

Bouwsteen

kennis en vaardigheden
bovenbouw vo

Vaststellen
na feedback

GROTE OPDRACHT 2

Bouwsteen

kennis en vaardigheden
onderbouw po

Bouwsteen

kennis en vaardigheden
onderbouw vo

Bouwsteen

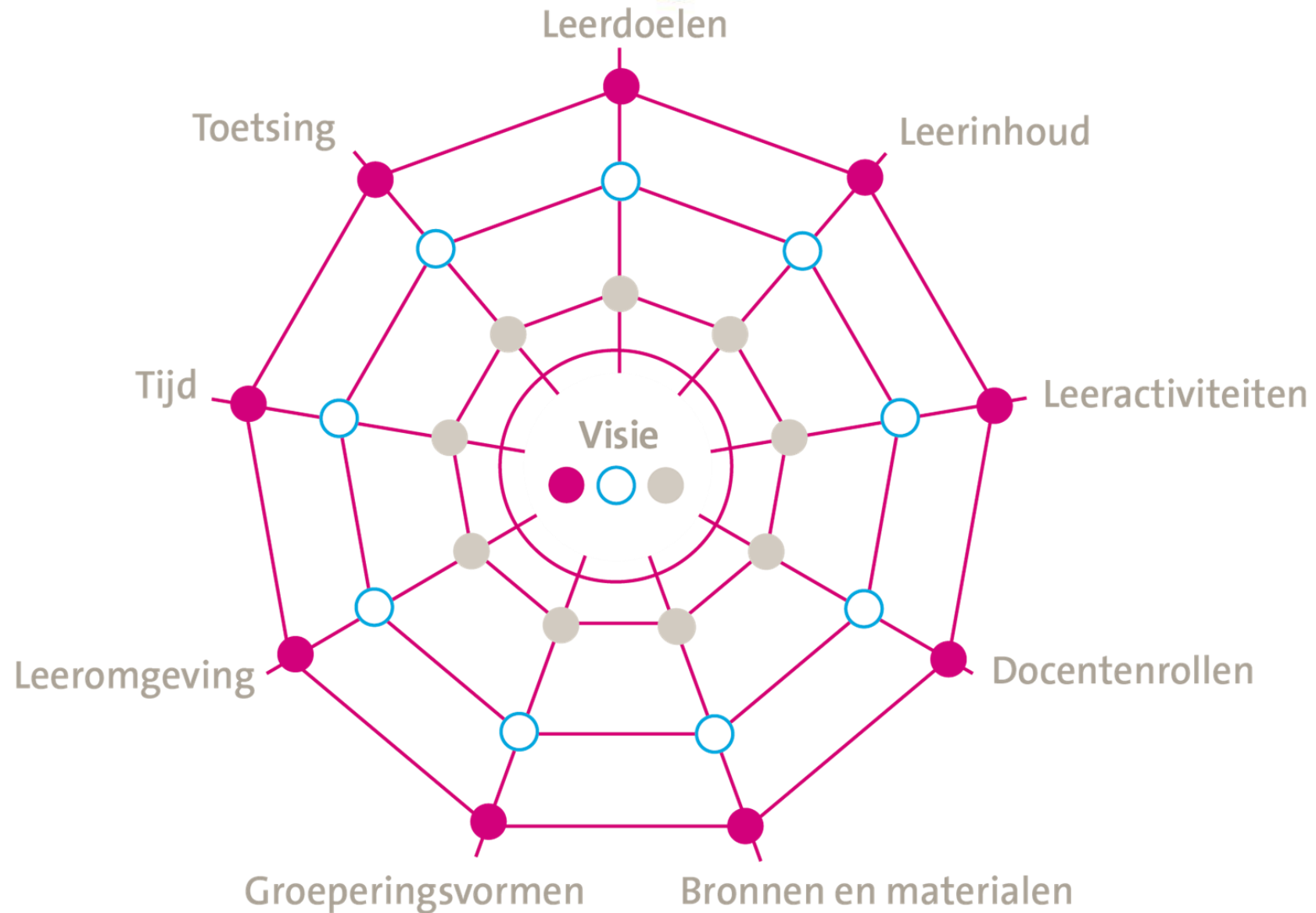
kennis en vaardigheden
bovenbouw po

Bouwsteen

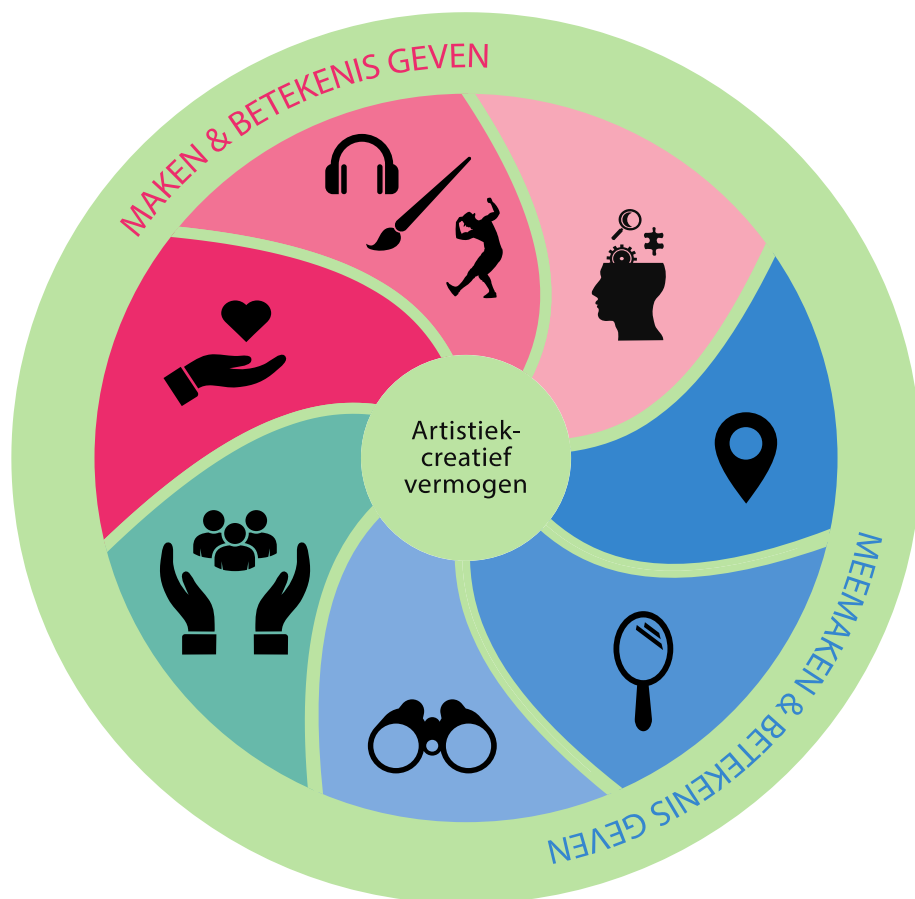
kennis en vaardigheden
bovenbouw vo

etc.

Inhoud leerplan

Grote opdrachten

Artistieke expressie

Artistieke technieken en vaardigheden

Artistieke innovatie

Kunst- en cultuurhistorische contexten

Functies van kunst

Beleven van kunst

Tonen en delen van eigen werk

Bouwstenen ontwikkelen

Grote Opdrachten

- Visie vanuit alle disciplines
- De leerinhoud vanuit alle disciplines

Bouwstenen

- Vanuit de grote opdrachten bepalen wat vakoverstijgende leerdoelen zijn voor PO en VO

1
**Artistiek-Creatief
vermogen**

Maakstrategieën (1.1)
Leerlingen leren al spelend experimenteren, creëren en imiteren en krijgen inzicht in eigen kunnen. Door het oefenen van maakstrategieën ontwikkelen zij artistiek-creatief vermogen.

Denkstrategieën (1.2)
Leerlingen leren al spelend artistieke uitingen te onderzoeken en bevragen en ontdekken daarmee de wereld. Door het oefenen van denkstrategieën ontwikkelen leerlingen hun artistiek-creatief vermogen.

Bouwsteen primair onderwijs
1.1 1.2 K&C

**Kunst- en cultuurhistorische
contexten**

Leerlingen leren eenvoudige vragen

Bouwsteen primair onderwijs
5.1 K&C

Artistieke expressie

Leerlingen leren op een eigen manier in

Bouwsteen primair onderwijs
2.1 K&C

Functies van kunst

Leerlingen leren vanuit verschillende
te luisteren en daar eenvoudige vragen

Bouwsteen primair onderwijs
6.1 K&C

**Artistieke technieken en
vaardigheden**

Leerlingen leren aangeboden artistieke technieken en vaardigheden gebruiken

Bouwsteen primair onderwijs
3.1 K&C

Beleven van kunst

Leerlingen maken kennis met enkele

Bouwsteen primair onderwijs
7.1 K&C

Artistieke innovatie

Leerlingen leren als creatieve makers

Bouwsteen primair onderwijs
4.1 K&C

**Tonen en delen van eigen
werk**

Leerlingen leren het product en het

Bouwsteen primair onderwijs
8.1 K&C

1
Artiestiek-Creatief
vermogen

Maakstrategieën (1.1)

Leerlingen leren divergeren en convergeren, buiten bestaande kaders denken en verbeeldingskracht te gebruiken in een artistiek-creatief proces.

Denkstrategieën (1.2)

Leerlingen leren artistieke uitingen bevragen, onderzoeken, betekenis te geven en te waarderen. Ze leren bewust denkstrategieën gebruiken bij het analyseren en creëren van artistieke uitingen.

Bouwsteen vo onderbouw
1.1 1.2 K&C

Kunst- en cultuurhistorische contexten

Leerlingen leren kunst- en

Ze onderzoeken erfgoed en analyseren

Bouwsteen vo onderbouw
5.1 K&C

Artistieke expressie

Leerlingen leren zich op een eigen

Bouwsteen vo onderbouw
2.1 K&C

Functies van kunst

Leerlingen leren vanuit verschillende

Bouwsteen vo onderbouw
6.1 K&C

Artistieke technieken en
vaardigheden

Leerlingen leren hun repertoire aan

Bouwsteen vo onderbouw
3.1 K&C

Beleven van kunst

Leerlingen leren deelnemen aan

Bouwsteen vo onderbouw
7.1 K&C

Artistieke innovatie

Leerlingen leren op het snijvlak van

verkennen en creatieve oplossingen en

Bouwsteen vo onderbouw
4.1 K&C

Tonen en delen van eigen
werk

Leerlingen leren keuzes te maken hoe

Bouwsteen vo onderbouw
8.1 K&C

Leergebied Kunst & Cultuur: maken en betekenis geven & meemaken en betekenis geven

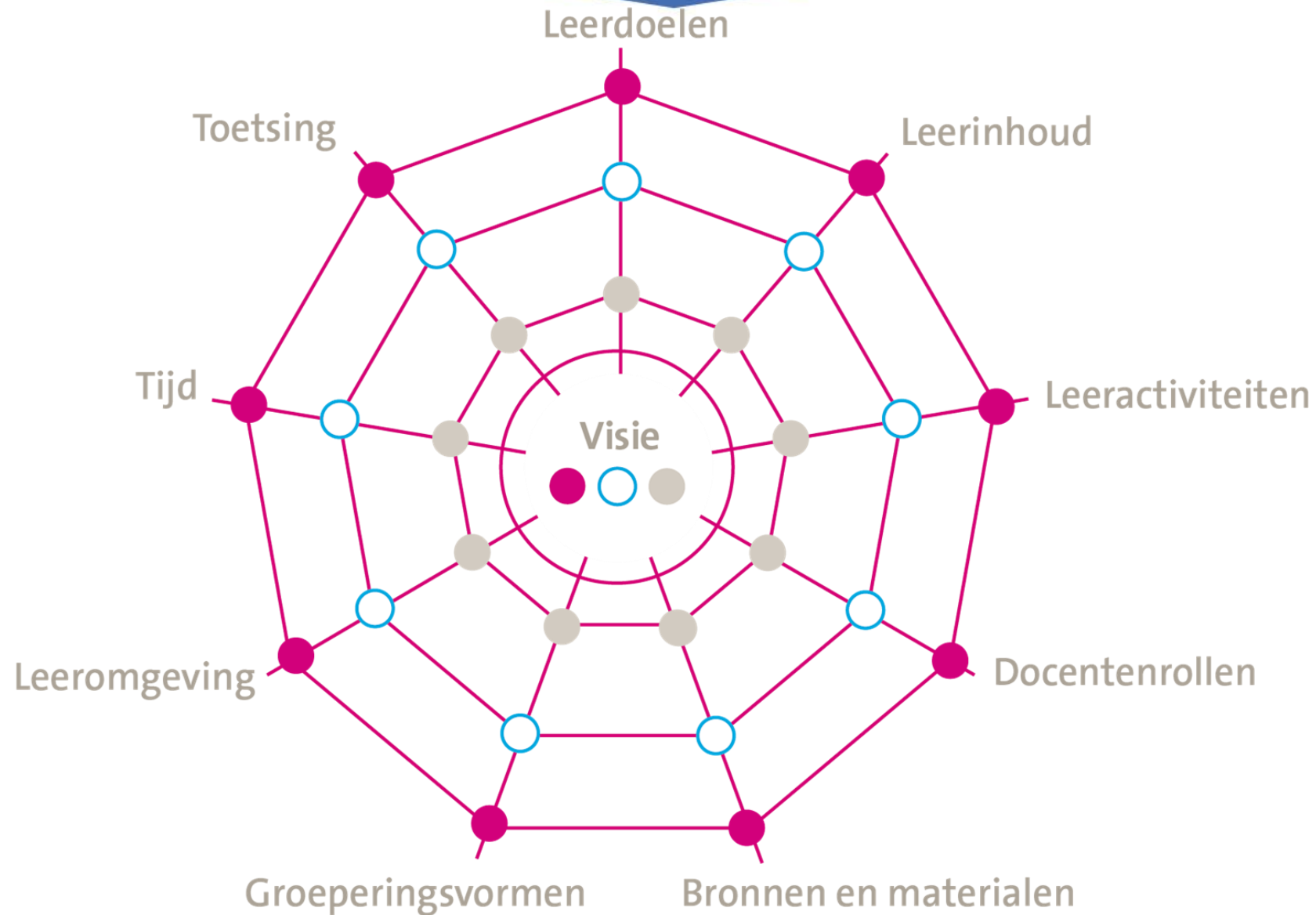
	bouwstenen curriculum.nu (oktober 2019)				
	Bouwsteen 1.1 Maakstrategieën	Bouwsteen 1.2 Denkstrategieën	Bouwsteen 2.1 Artistieke expressie	Bouwsteen 3.1 Artistieke technieken en vaardigheden	Bouwsteen 4.1 Artistieke innovatie
	Leerlingen leren divergeren en convergeren, buiten bestaande kaders denken en verbeeldingskracht te gebruiken in een artistiek-creatief proces. Ze leren bewust maakstrategieën te gebruiken. Leerlingen leren:	Leerlingen leren artistieke uitingen te bevragen, onderzoeken, betekenis te geven en te waarderen. Ze leren bewust denkstrategieën gebruiken bij het analyseren en creëren van artistieke uitingen. Leerlingen leren:	Leerlingen leren zich op een eigen manier in een artistieke vorm uit te drukken. Ze leren het specifieke van de kunsten gericht te gebruiken om de zeggingskracht van eigen werk te vergroten. Leerlingen leren:	Leerlingen leren hun artistieke repertoire te verfijnen en vergroten en leren bewuste keuzes te maken om te creëren in (bewegend) beeld, klank, woord en met spel en beweging. Leerlingen leren:	Leerlingen leren op het snijvlak van vakken vraagstukken te onderzoeken. In een kritisch maakproces leren leerlingen al makend standpunten te verkennen en creatieve oplossingen en ideeën te bedenken. Leerlingen leren:
Fase onderbouw po	□ (on)bewust zintuiglijk waarnemen: voelen, proeven, ruiken, kijken en luisteren; □ imiteren, improviseren, experimenteren, spelen, uitproberen met (bewegend) beeld, klank, woord en met beweging in relatie tot de ruimte of omgeving. Ook combinaties van deze vormen zijn mogelijk; □ verbindingen leggen tussen maken en meemaken; □ zorgvuldig omgaan met elkaar, materialen en middelen; □ reflecteren op het proces en het product en daarbij eenvoudige vaktaal gebruiken.	□ kennis maken met kijk- en luisterstrategieën; □ kijken en luisteren naar uitingen van kunst en cultuur; □ bij het kijken en luisteren naar uitingen van kunst en cultuur fantasie en inlevingsvermogen gebruiken; □ uitingen van kunst en cultuur waarnemen, te denken valt aan schilderijen, muziek, voorstellingen, verhalen en sporen uit het verleden, en eigen ideeën daarover verwoorden en delen; □ welke betekenis uitingen van kunst en cultuur hebben en leren daarbij eenvoudige vaktaal gebruiken; □ reflecteren op het proces en het product (van anderen) en daarbij eenvoudige vaktaal gebruiken.	□ samen of alleen al spelend op artistieke wijze uitdrukking te geven aan ervaringen, fantasie, gevoelens, ideeën en gedachten, te denken valt aan maken van beeldend werk, zingen en spelen op muziekinstrumenten, spelen van verschillende rollen, bewegen (op muziek); □ gebruik te maken van (mondiale) inspiratiebronnen bij het maken van artistieke uitingen; □ bij interpretaties van bestaand werk en bij artistieke uitingen (bewegend) beeld-, klank-, woord- en bewegingselementen toepassen en eenvoudige vaktaal gebruiken, te denken valt aan kleur, vorm, hoog – laag, snel – langzaam; □ dat kunst en uitingen van kunst en cultuur onderdeel zijn van hun identiteit en cultuur en bijdragen aan wie zij zijn.	□ samen of alleen spelend vakspecifieke (digitale) technieken en vaardigheden in (bewegend) beeld-, klank, woord en beweging (in relatie tot de ruimte of omgeving), te denken valt aan diverse materialen en technieken onderzoeken, experimenteren met muziekinstrumenten en geluiden, verschillende emoties in mimiek en fysiek laten zien bij een voorgelezen verhaal, vanuit beleving een dans maken; □ eenvoudige elementen met betrekking tot (bewegend) beeld, muziek, theater en dans verkennen, te denken valt aan kleur, licht- donker, hard-zacht, snel-langzaam, hoog-laag; □ eenvoudige vaktaal gebruiken bij het maken van artistieke uitingen.	□ vanuit experiment onderzoeken; □ spelend en makend voor eenvoudige vraagstukken nieuwe of andere oplossingen of toepassingen bedenken.
Fase bovenbouw po	□ bewust zintuiglijk waarnemen: voelen, proeven, ruiken, kijken en luisteren; □ imiteren, exploreren, improviseren, experimenteren, spelen, uitproberen met (bewegend) beeld, klank, woord en met beweging in relatie tot de ruimte of omgeving. Ook combinaties van deze vormen zijn mogelijk; □ creatieve maakstrategieën gebruiken om te maken, componeren, ontwerpen, (re)produceren, improviseren en verbeteren; □ professionele inspiratiebronnen zoeken en gebruiken, te denken valt aan: documentaires van maakprocessen, vlogs, films, liedrepertoire; □ een interpretatie geven van bestaand werk; □ betekenisvolle verbindingen leggen tussen maken en meemaken; □ in het artistiek-creatief proces alternatieve oplossingen onderzoeken, verbanden leggen en combinaties maken. □ bij het maken van artistiek werk verbeeldingskracht gebruiken en zich bewust worden van verwondering; □ vanuit het eigen perspectief de betekenis onderzoeken van eigen artistiek werk en werk van anderen; □ zorgvuldig omgaan met elkaar, materialen en middelen; □ reflecteren op het proces en het product en daarbij gangbare vaktaal gebruiken.	□ kijk- en luisterstrategieën gebruiken; □ bij het kijken en luisteren naar artistieke uitingen verbeeldingskracht gebruiken; □ bij het kijken en luisteren naar uitingen van kunst en cultuur associëren, fantasie en inlevingsvermogen gebruiken; □ zeggingskracht van uitingen van kunst en cultuur interpreteren en waarderen; □ uitingen van kunst en cultuur waarnemen en eigen ideeën daarover verwoorden, beschouwen en interpreteren, en eigen ideeën daarover verwoorden en delen met anderen; □ het vreemde en het andere waar te nemen en te doordenken en deze kritisch en filosofisch bevragen; □ het vreemde en het andere waar te nemen en te doordenken en deze (filosofische) bevragen; □ een oordeel uitstellen bij het kijken en luisteren naar uitingen van kunst en cultuur; □ betekenis geven aan uitingen van kunst en cultuur vanuit het eigen perspectief en daarbij gangbare vaktaal gebruiken; □ reflecteren op het proces en het product (van anderen) en daarbij gangbare vaktaal gebruiken.	□ samen of alleen op artistieke wijze uitdrukking te geven aan ervaringen, gevoelens, ideeën en gedachten; □ gebruik te maken van (mondiale) inspiratiebronnen bij het maken van artistieke uitingen; □ bij interpretaties van bestaand werk en bij artistieke uitingen, (bewegend) beeld-, klank-, woord- en bewegingselementen, of combinaties hiervan gebruiken; □ de zeggingskracht van eigen artistieke uitingen te vergroten door keuzes te maken over de inhoud en de vormgeving en daarbij gangbare vaktaal gebruiken; □ dat kunst en uitingen van kunst en cultuur onderdeel zijn van identiteit en cultuur en bijdragen aan wie zij zijn.	□ samen of alleen spelend en onderzoekend vakspecifieke (digitale) technieken en vaardigheden in (bewegend) beeld, klank, woord en beweging in relatie tot de ruimte of omgeving gebruiken, te denken valt aan: de mogelijkheden van materialen en middelen onderzoeken om beeldend werk te maken, beelden en geluiden opnemen en bewerken, scènes maken bij een verhaal, vanuit een ervaring een dans maken; □ spelend en onderzoekend vaardigheden te trainen om artistiek werk te maken en bestaand werk in te studeren; □ meest gebruikelijke elementen met betrekking tot (bewegend) beeld, muziek, theater en dans gebruiken, te denken valt aan: ritme, beweging, rust, draai, spanning, voorgrond- achtergrond, decor, kostuum; □ gangbare vaktaal gebruiken bij het maken van artistieke uitingen.	□ nieuwe inzichten en mogelijkheden verkennen rondom mondiale thema's en actuele vraagstukken; □ combinaties maken tussen nieuwe en bestaande technieken (en dit toepassen binnen hun eigen artistieke uitingen), te denken valt aan het ontwikkelen van duurzame en slimme materialen, het bedenken van communicerende, zingende kleding, dansen met elektrische zelfrijdende auto's. □ een mening vormen over de kansen, grenzen en (on)mogelijkheden van de invloed van wetenschap en technologie, te denken valt aan ethische en filosofische vraagstukken; □ eigentijdse technieken gebruiken; □ voor probleemstellingen meerdere oplossingen bedenken en zelf nieuwe probleemstellingen genereren, te denken valt aan het proces van problem finding (divergent denken) en problem solving (convergent denken).
Fase onderbouw vo	□ bewust zintuiglijk waarnemen: voelen, proeven, ruiken, kijken en luisteren; □ imiteren, exploreren, improviseren, experimenteren, spelen, uitproberen met (bewegend) beeld, klank, woord en met beweging in relatie tot de ruimte of omgeving. Ook combinaties van deze vormen zijn mogelijk; □ in het artistiek-creatief proces alternatieve oplossingen onderzoeken, verbanden leggen, combinaties maken; □ bij het maken van artistiek werk verbeeldingskracht gebruiken en zich bewust worden van verwondering; □ een interpretatie geven van bestaand werk; □ inspiratie vanuit de professionele kunstenaarspraktijk gebruiken bij het maken van artistiek werk; □ betekenisvolle verbindingen leggen tussen maken en meemaken en dit onderbouwen; □ de (on)mogelijkheden van (digitale) materialen en middelen te onderzoeken; □ creatieve maakstrategieën bewust gebruiken om te maken, ontwerpen, (re)produceren, improviseren en verbeteren; □ de zeggingskracht van materialen en middelen gebruiken; □ het artistiek-creatief proces vastleggen en toelichten; □ zorgvuldig en duurzaam omgaan met elkaar, materialen en middelen; □ zich oriënteren op de beroepspraktijk en maken kennis met de grote diversiteit binnen de creatieve en culturele sector; □ reflecteren op het proces en het product en daarbij vaktaal bewust gebruiken.	□ kijk- en luisterstrategieën bewust toepassen, uitingen van kunst en cultuur doorgronden; □ analytische vaardigheden toepassen; □ vanuit verschillende invalshoeken uitingen van kunst en cultuur bestuderen, hoofd- en bijzaken scheiden; □ bij het kijken en luisteren naar uitingen van kunst en cultuur verbeeldingskracht gebruiken, associëren en fantasie en inlevingsvermogen gebruiken; □ uitingen van kunst en cultuur vanuit verwondering kritisch en filosofisch bevragen; □ het vreemde en het andere waar te nemen en te doordenken en deze (filosofische) bevragen; □ vanuit verschillende perspectieven uitingen van kunst en cultuur onderzoeken en daarbij vaktaal bewust gebruiken; □ zeggingskracht van uitingen van kunst en cultuur interpreteren en waarderen; □ uitingen van kunst en cultuur waarnemen en eigen ideeën daarover verwoorden en delen met anderen; □ een oordeel uitstellen bij het kijken en luisteren naar uitingen van kunst en cultuur; □ betekenis geven aan uitingen van kunst en cultuur vanuit het eigen perspectief en daarbij vaktaal bewust gebruiken; □ betekenis geven aan uitingen van kunst en cultuur vanuit verschillende invalshoeken, te denken valt aan vorm, voorstelling, inhoud, context en functie en daarbij vaktaal bewust gebruiken; □ zich oriënteren op de beroepspraktijk en maken kennis met de grote diversiteit binnen de creatieve en culturele sector; □ reflecteren op het proces en het product (van anderen) en daarbij vaktaal bewust gebruiken.	□ samen of alleen op artistieke wijze uitdrukking te geven aan ervaringen, gevoelens, gedachten en ideeën; □ een interpretatie geven van bestaand werk en daar persoonlijke betekenis aan geven; □ gebruik te maken van (mondiale) inspiratiebronnen bij het maken van artistieke uitingen; □ bij artistieke uitingen, (bewegend) beeld-, klank-, woord- en bewegingselementen, of combinaties hiervan gebruiken; □ de zeggingskracht van eigen artistieke uitingen te vergroten door bewuste keuzes te maken over de inhoud en de vormgeving (technieken, materialen en middelen) en daarbij vaktaal bewust gebruiken; □ voorkeuren ontdekken en ontwikkelen om zich op artistieke wijze uit te drukken; □ dat kunst en uitingen van kunst en cultuur onderdeel zijn van hun identiteit en cultuur en bijdragen aan wie zij zijn.	□ samen of alleen spelend en onderzoekend vakspecifieke (digitale) technieken en vaardigheden in (bewegend) beeld-, klank, woord en beweging in relatie tot de ruimte of omgeving gebruiken, te denken valt aan: autonoom werk maken, imiteren van beats, een eigen sound ontwikkelen, performances; □ spelend en onderzoekend vaardigheden te trainen en verdiepen om artistiek werk te maken of bestaand werk in te studeren; □ elementen met betrekking tot (bewegend) beeld, klank, woord en beweging bewust en doelgericht gebruiken, te denken valt aan: compositie, voorstelling, boodschap, klankkleur, interpretatie, speelstijlen; □ vaktaal bewust gebruiken bij het maken van artistieke uitingen en bij reflectie op product en proces.	□ probleemstellingen formuleren en nieuwe ideeën ontwerpen vanuit vraagstukken en mondiale thema's; □ om op een kritische, ondernemende, innovatieve manier (samen) te werken en daarbij een persoonlijke positie in te nemen; □ een mening vormen over kansen en ethische grenzen van mogelijkheden van wetenschap, technologie in samenhang met kunst; □ zich tijdens het eigen maakproces laten inspireren door professionele nieuwe makers en hun kunstenaarspraktijk, te denken valt aan ontwikkelen van prototypes, maken, testen, conclusies trekken en verbeteren; □ hun onderzoek en ideeën en dat van anderen kritisch te bevragen; □ nieuwe inzichten en mogelijkheden toepassen bij het oplossen van vraagstukken door het toepassen van creatieve maak- en denkstrategieën; □ hoe kunstenaars binnen het gebied van de wetenschap en technologie met anderen samenwerken; □ eigentijdse technieken, materialen en middelen op artistieke wijze gebruiken.

Leergebied Kunst & Cultuur: maken en betekenis geven & meemaken en betekenis geven

bouwstenen curriculum.nu (oktober 2019)

Bouwsteen 5.1 Kunst- en cultuurhistorische contexten	Bouwsteen 6.1 Functies van kunst	Bouwsteen 7.1 Beleven van kunst	Bouwsteen 8.1 Tonen en delen van eigen werk	
Leerlingen leren kunst- en cultuurhistorische contexten bevragen, onderzoeken en begrijpen. Ze onderzoeken erfgoed en analyseren, genres, stijlen en stromingen in en vanuit verschillende disciplines. Leerlingen leren: • vertrouwd raken met verschillende vormen van kunst en cultuur; • dat er wereldwijd en van alle tijden meerdere vormen en uitingen van kunst en cultuur in heden en verleden bestaan; • een nieuwsgierige houding ontwikkelen ten aanzien van materiële en immateriële sporen uit het verleden; • het eenvoudige vaktaal praten over verschillende vormen van kunst en cultuur; • dat je op een verschillende manier kunt kijken naar uitingen van kunst en cultuur; • dat uitingen van kunst en cultuur onderdeel zijn van hun identiteit en cultuur en bijdragen aan wie ze zijn.	Leerlingen leren vanuit verschillende perspectieven kunst te onderzoeken en bevragen. Ze leren een onderbouwde mening te geven over de betekenis en functie van kunst en daarbij vaktaal gebruiken. Leerlingen leren: • dat artistieke en culturele uitingen verschillende functies kunnen hebben; • ken en maken met verschillende functies van artistieke en culturele uitingen, te denken valt aan expressieve, rituele of symbolische functie; • een op vrij de vragen stellen over de verschillende functies van artistieke en culturele uitingen; • ver banden leggen tussen wat ze zien, horen, voelen, weten en vertellen; • een en mening geven over de betekenis van uitingen van kunst en cultuur en luisteren naar meningen van anderen.	Leerlingen leren deelnemen aan verschillende culturele en kunstzinnige activiteiten binnen en buiten school. Ze leren de bewegredenen van de makers en de eigen ervaringen te bespreken. Leerlingen leren: • samen vertrouwd raken met deelname aan culturele en kunstzinnige activiteiten gespreid over disciplines, te denken valt bijvoorbeeld aan een bezoek aan een museum, muziek- en dansvoorstelling, theater, cultureel erfgoed; • dat het kijken en luisteren naar kunst en cultuur verschillende emoties oproept; • dat er meerdere culturele en kunstzinnige activiteiten in de omgeving bestaan; • bezoeken van en deelnemen aan verschillende culturele en kunstzinnige activiteiten, zich inleven, vragen stellen, verwonderen en reageren • dat er afspraken gelden bij het bezoeken van en deelnemen aan culturele en kunstzinnige activiteiten; • over eigen ideeën en ervaringen vertellen en hun woordenschat vergroten.	Leerlingen leren keuzes te maken hoe het product en/of proces (tussentijds) te presenteren. Ze reflecteren op het werk- en leerproces en delen hun inzichten met anderen. Leerlingen leren: • eigen artistieke uitingen in een informele setting te tonen en delen; • een artistieke uiting of onderzoek alleen of samen presenteren; • kijken en luisteren naar presentaties van anderen en hierop samen reflecteren.	Fase onderbouw po
• vertrouwd raken met verschillende vormen van kunst en cultuur; • over tijd en plaats van kunst; • dat er wereldwijd meerdere vormen en uitingen van kunst en cultuur bestaan, te denken valt aan stromingen, genres en stijlen, gespreid over disciplines en variërend in tijd en plaats; • ontdekken dat kunst en cultuur tijd- en plaatsgebonden is; • wie bepaalt wat cultureel erfgoed is en wie en wat bepalen wat we cultuurhistorisch waardevol vinden (en hoe/ waardoor dit oordeel kan veranderen); • ontdekken en immateriële sporen uit het verleden plaatsen in de culturele context; • praten over het bewaren van uitingen van kunst en cultuur en hierover een eigen mening vormen.	• vertrouwd raken met verschillende functies van kunst; • ken en maken met verschillende functies van kunst en cultuur te denken valt aan de expressieve, rituele, (cultuur)historische, symbolische, economische of esthetische functie; • vragen stellen over de verschillende functies van artistieke en culturele uitingen; • de bedoeling van de maker(s) vergelijken met de eigen mening over het (kunst) werk of de voorstelling; • betekenis van op zijn de verbanden leggen tussen wat ze zien, horen, voelen, weten en vertellen; • het gebruik van eenvoudige vaktaal een mening geven over de functies of betekenis van artistieke en culturele uitingen en luisteren naar meningen van anderen.	• samen vertrouwd raken met deelname aan culturele en kunstzinnige activiteiten gespreid over disciplines, te denken valt bijvoorbeeld aan bezoek museum, muziek- en dansvoorstelling, theater, cultureel erfgoed; • dat er meerdere culturele en kunstzinnige activiteiten in de omgeving bestaan; • dat het kijken en luisteren naar kunst en cultuur verschillende emoties oproept, waarbij leerlingen zich inleven, vragen stellen, verwonderen en reageren; • in gesprek gaan met makers, bedenkers en uitvoerders over culturele en kunstzinnige uitingen (proces en product); • dat er afspraken gelden voor het bezoeken van en deelnemen aan culturele en kunstzinnige uitingen; • passende vaktaal gebruiken; • culturele en kunstzinnige ervaringen waarderen en persoonlijke voorkeuren ontdekken.	• het (eigen) artistiek-creatief proces tonen en hierbij eenvoudige vaktaal gebruiken; • bestaand werk opvoeren en eigen artistieke uitingen in een (in)formele setting en op een eigen manier te delen en daarbij rekening houden met een doel, publiek en situatie; • presentaties organiseren, kennismaken met de verschillende rollen en een rolverdeling, te denken valt aan: decorbouwers, curator en een regisseur en een kaartjesverkoper; • kijken en luisteren naar presentaties van anderen reflecteren op de rol van de uitvoerende(n).	Fase bovenbouw po
• dat er wereldwijd meerdere vormen en uitingen van kunst en cultuur bestaan, te denken valt aan stromingen, genres en stijlen, gespreid over disciplines, vanuit een mondiaal perspectief en variërend in tijd en plaats; • over tijd en plaats van kunst; • over zeggingskracht van kunst en cultuur in de context van tijd en plaats; • vrij tijd (tijdgeest, genres, stijlen en stromingen) en plaats (lokaal, nationaal en mondiaal), betekenis geven aan uitingen van kunst en cultuur, te denken valt aan diverse concepten, vormen en uitvoeringspraktijken vanuit verschillende tijden, culturen en plaatsen; • een eigen mening geven over de vorm en inhoud van uitingen van kunst en cultuur en hierbij vaktaal gebruiken; • beoordelen wat er vanuit een cultuurhistorische perspectief bewaard is of gereedeneerd vanuit het heden bewaard zou moeten worden en daar een onderbouwde mening over vormen; • dat kunst en uitingen van kunst en cultuur onderdeel zijn van hun identiteit en cultuur.	• verschillende functies van uitingen van kunst en cultuur (filosofisch) bevragen vanuit verschillende perspectieven, te denken valt aan de expressieve, rituele, symbolische of esthetische, economische en ethische functie; • de betekenis en functie van artistieke en culturele uitingen onderzoeken en daarbij de bedoeling van de maker(s) en de mening van toeschouwers betrekken, te denken valt aan recensenten, opiniemakers en conservatoren; • betekenis van op zijn de verbanden leggen tussen wat ze zien, horen, voelen, weten en vertellen; • het gebruik van vaktaal een onderbouwde mening geven over de betekenis en functie van artistieke en culturele uitingen.	• samen deelnemen aan verschillende culturele en kunstzinnige activiteiten, te denken valt bijvoorbeeld aan het bezoek aan een museum, muziek- en dansvoorstelling, theater, cultureel erfgoed; • dat het kijken en luisteren naar kunst en cultuur verschillende emoties oproept; • nieuw kunstzinnige en culturele activiteiten te onderzoeken en analyseren; • betekenis geven aan culturele en kunstzinnige ervaringen en daarbij de reacties van anderen betrekken, te denken valt aan reacties van makers, publiek, recensenten; • het behulp van vaktaal kunstzinnige ervaringen verwoorden, de ervaring waarderen en persoonlijke voorkeuren ontdekken.	• het (eigen) artistiek-creatief proces product of uitkomsten van een theoretisch onderzoek en proces presenteren; tonen en benoemen daarbij vaktaal bewust gebruiken; • een bewuste vorm kiezen om een (tussen)product of artistieke uiting te delen of te presenteren, rekening houden met een doel, publiek en situatie; • een spreekdoel verbinden aan presentaties (amuseren, informeren, instrueren, overtuigen); • eigen artistieke uitingen in (in)formele setting delen en daarbij vaktaal gebruiken; • een interpretatie geven van bestaand werk en dit opvoeren, te denken valt aan choreografieën, toneelteksten en liedrepertoire; • presentaties organiseren en een taak- en rolverdeling maken; • rekening houden met een doelgroep; • kijken en luisteren naar presentaties van anderen; • omgaan met en het verwerken van feedback; • reacties van het publiek observeren en reflecteren op de rol van de uitvoerende en de rol van publiek; • reflectie op het product en proces vastleggen.	Fase onderbouw vo

Vervolgstappen

curriculum.nu

VANDAAG WERKEN AAN HET ONDERWIJS VAN MORGEN

Informatiebijeenkomst

curriculum.nu

TRANSDISCIPLINAIR LESMATERIAAL IN HET PO/VO

Femke Wubbels
Kirsten van Muijen

(Theoretisch kader Groenendijk/Heijnen)

Amsterdam University of the Arts

Nieuwe manieren om betekenisvol lesmateriaal te ontwikkelen op het snijvlak van kunst, wetenschap en technologie

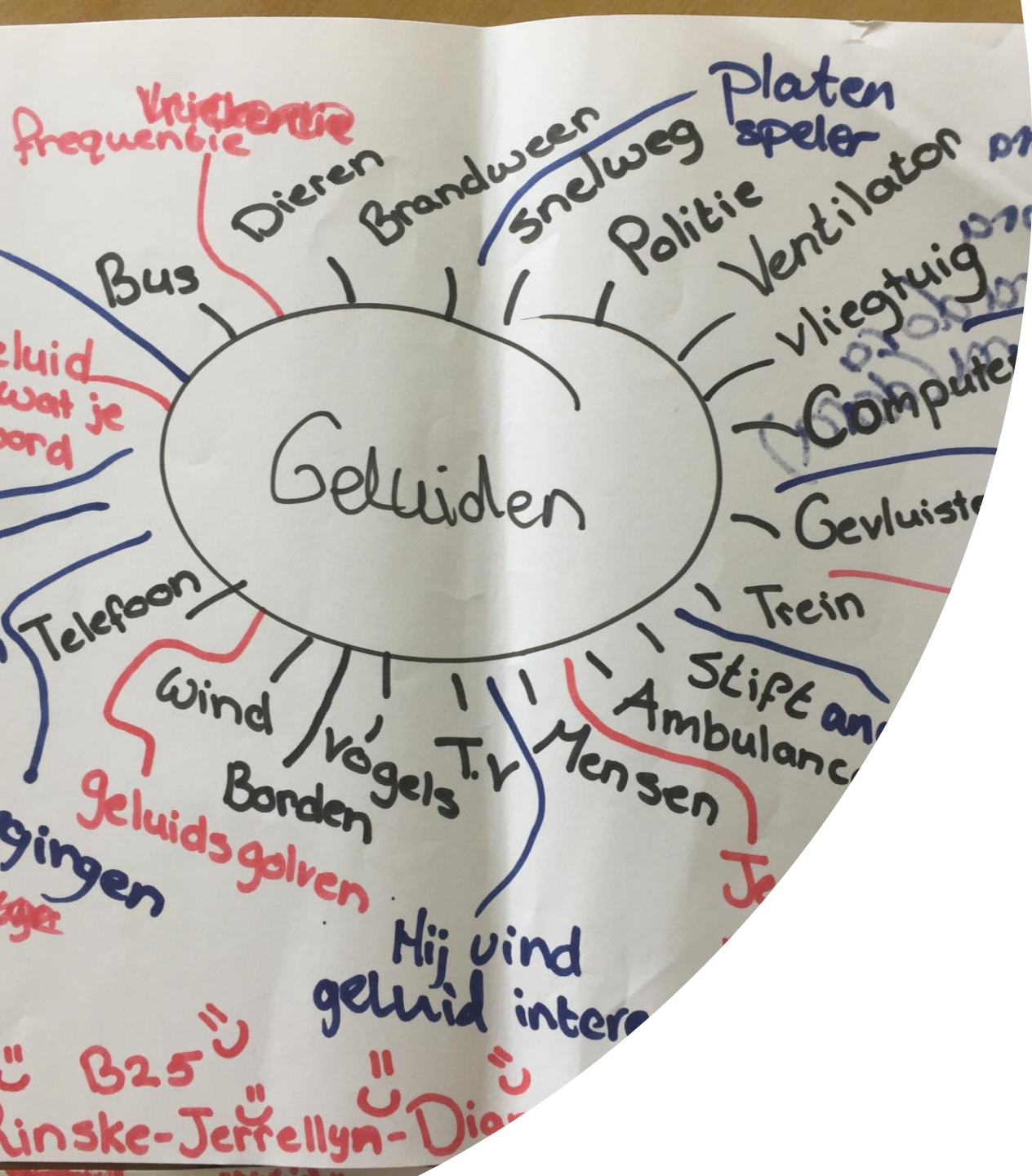
Gericht op het ontwikkelen van 21e eeuwse vaardigheden:

- Creatief denken
- Probleem oplossen
- Kritisch denken
- Samenwerken

Groenendijk, Heijnen (2017)

Kunst/Bèta lessen voor PO en VO

STILTE
BESTAAT
NIET

Complexe opdracht:

**Maak een compositie op basis
van verborgen geluiden uit je
omgeving.**

Centrale bron:

De Geluidenjager

- Geluidskunstenaar Fedde ten Berge en zijn interactieve klanksculpturen.
- <http://www.kunstcentraal.nl/de-geluidenjager/>
- Film:
- <https://vimeo.com/196541673>

Kritische vragen:

- In hoeverre bestaat stilte?
- Waarom beschouwen we sommige geluiden als prettig en andere als storend?
- Hoe wordt onze omgeving bewust of onbewust gekleurd/beïnvloed door geluid?

Bijpassende leergebieden:

- natuurkunde/science
- aardrijkskunde
- biologie
- kunstvakken

Overige bronnen:

Populaire cultuur:

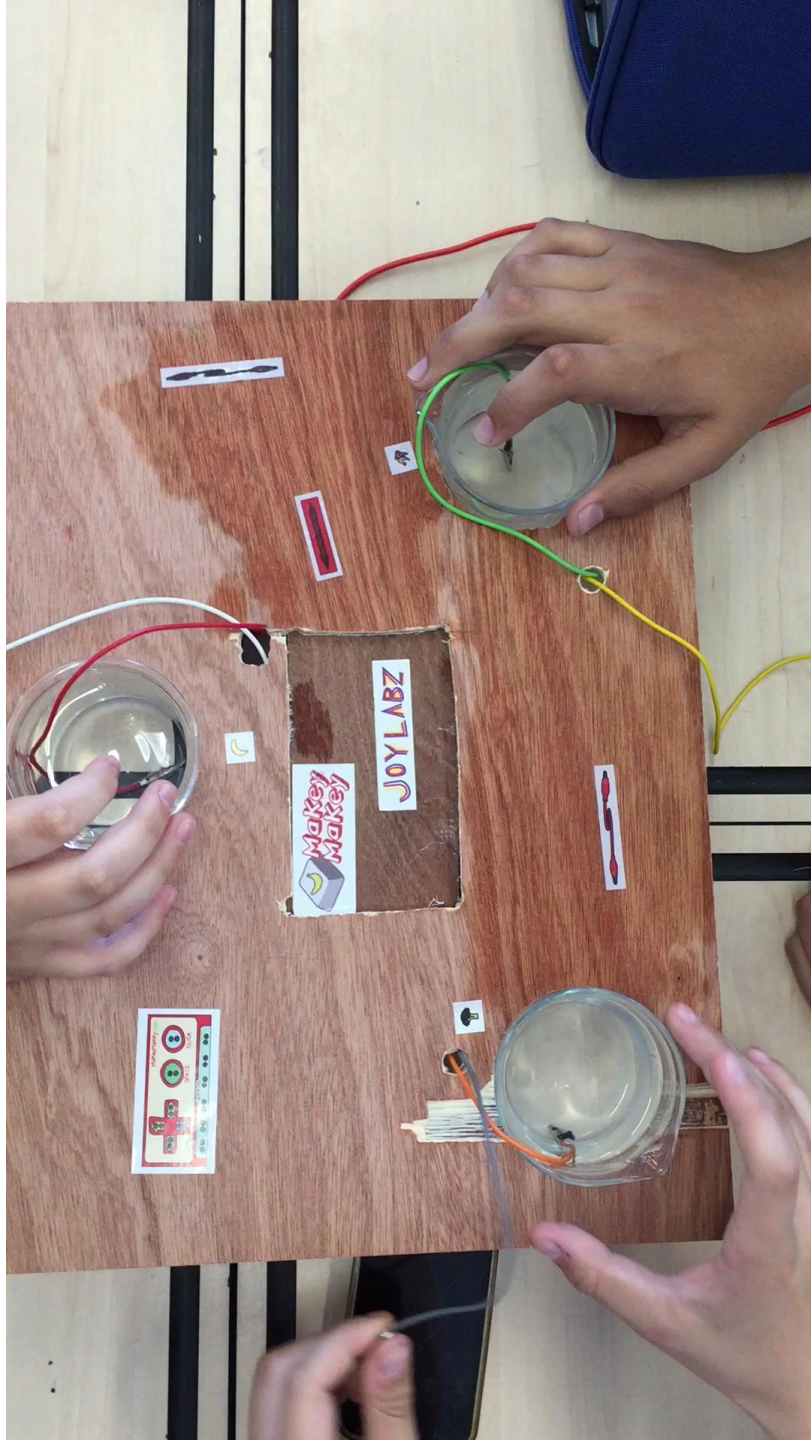
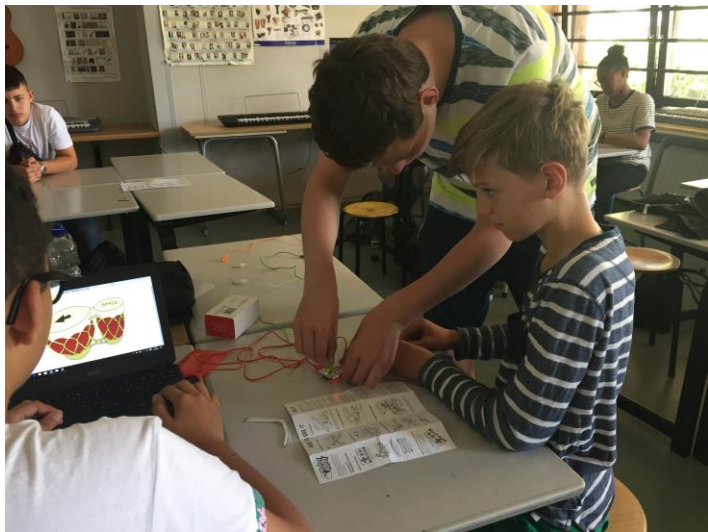
- Aflevering van de Rijdende Rechter over burengerucht
- Timber van Coldcut (remixcollectief) - <https://www.youtube.com/watch?v=5-wl7Xk5FoY>
- 'natuurlijke' relaxgeluiden <https://www.youtube.com/watch?v=HsDa2q3nXHM>

Kunst:

- Musique Concrete <https://www.schooltv.nl/video/ton-bruynel-wat-is-musique-concrete/?>
- John Cage: 4'33" https://www.youtube.com/watch?v=gN2zcLBr_VM
- Tentoonstelling Sounds of Silence <https://www.onlinegalerij.nl/sounds-of-silence/>
- Nina Katchadourian – Natural car alarms
<http://www.ninakatchadourian.com/confusinganimals/caralarms.php>

Wetenschap/technologie

- Stiltekaart van Nederland <https://www.nrc.nl/nieuws/2013/06/01/de-stiltekaart-van-nederland-12664285-a4581>
- Onderzoek naar hoe mensen geluid/overlast ervaren
- geluid van stad vs platteland

1 Artistiek-Creatief vermogen		Artistieke expressie		Artistieke technieken en vaardigheden		Artistieke innovatie	
Maakstrategieën (1.1) Leerlingen leren al spelend experimenteren, creëren en imiteren en krijgen inzicht in eigen kunnen. Door het oefenen van maakstrategieën ontwikkelen zij artistiek-creatief vermogen.		Leerlingen leren op een eigen manier in		Leerlingen leren aangeboden artistieke technieken en vaardigheden gebruiken		Leerlingen leren als creatieve makers	
Denkstrategieën (1.2) Leerlingen leren al spelend artistieke uitingen te onderzoeken en bevragen en ontdekken daarmee de wereld. Door het oefenen van denkstrategieën ontwikkelen leerlingen hun artistiek-creatief vermogen.							
Bouwsteen primair onderwijs		Bouwsteen primair onderwijs		Bouwsteen primair onderwijs		Bouwsteen primair onderwijs	
1.1 1.2	K&C	2.1	K&C	3.1	K&C	4.1	K&C
Kunst- en cultuurhistorische contexten		Functies van kunst		Beleven van kunst		Tonen en delen van eigen werk	
Leerlingen leren eenvoudige vragen		Leerlingen leren vanuit verschillende te luisteren en daar eenvoudige vragen		Leerlingen maken kennis met enkele		Leerlingen leren het product en het	
Bouwsteen primair onderwijs		Bouwsteen primair onderwijs		Bouwsteen primair onderwijs		Bouwsteen primair onderwijs	
5.1	K&C	6.1	K&C	7.1	K&C	8.1	K&C

1 Artistiek-Creatief vermogen	Artistieke expressie	Artistieke technieken en vaardigheden	Artistieke innovatie
Maakstrategieën (1.1) Leerlingen leren divergeren en convergeren, buiten bestaande kaders denken en verbeeldingskracht te gebruiken in een artistiek-creatief proces.	Leerlingen leren zich op een eigen	Leerlingen leren hun repertoire aan	Leerlingen leren op het snijvlak van
Denkstrategieën (1.2) Leerlingen leren artistieke uitingen bevragen, onderzoeken, betekenis te geven en te waarderen. Ze leren bewust denkstrategieën gebruiken bij het analyseren en creëren van artistieke uitingen.			verkennen en creatieve oplossingen en
Bouwsteen vo onderbouw 1.1 1.2 K&C	Bouwsteen vo onderbouw 2.1 K&C	Bouwsteen vo onderbouw 3.1 K&C	Bouwsteen vo onderbouw 4.1 K&C
Kunst- en cultuurhistorische contexten	Functies van kunst	Beleven van kunst	Tonen en delen van eigen werk
Leerlingen leren kunst- en	Leerlingen leren vanuit verschillende	Leerlingen leren deelnemen aan	Leerlingen leren keuzes te maken hoe
Ze onderzoeken erfgoed en analyseren			
Bouwsteen vo onderbouw 5.1 K&C	Bouwsteen vo onderbouw 6.1 K&C	Bouwsteen vo onderbouw 7.1 K&C	Bouwsteen vo onderbouw 8.1 K&C

Artistiek-Creatief vermogen

Maakstrategieën (1.1)

Leerlingen leren al spelend experimenteren, creëren en imiteren en krijgen inzicht in eigen kunnen. Door het oefenen van maakstrategieën ontwikkelen zij artistiek-creatief vermogen.

Denkstrategieën (1.2)

Leerlingen leren al spelend artistieke uitingen te onderzoeken en bevragen en ontdekken daarmee de wereld. Door het oefenen van denkstrategieën ontwikkelen leerlingen hun artistiek-creatief vermogen.

Bouwsteen primair onderwijs

1.1

1.2

K&C

Tonen en delen van eigen werk

Leerlingen leren keuzes te maken hoe het product en/of het proces (tussentijds) te presenteren. Ze reflecteren op het werk- en leerproces en delen hun inzichten met anderen.

Bouwsteen vo onderbouw

8.1

K&C

Artistieke innovatie

Leerlingen leren als creatieve makers en speelse denkers kleine vraagstukken uit hun directe omgeving onderzoeken. Ze leren maak- en ontwerpprocessen gebruiken om oplossingen en ideeën te bedenken.

Bouwsteen primair onderwijs

4.1

K&C

Artistieke expressie

Leerlingen leren op een eigen manier in een artistieke vorm uitdrukking te geven aan ervaringen, gevoelens en ideeën. Ze verkennen het specifieke van de kunsten om in die 'taal' te communiceren.

Bouwsteen primair onderwijs

2.1

K&C

Artistieke technieken en vaardigheden

Leerlingen leren aangeboden artistieke technieken en vaardigheden gebruiken om te creëren in (bewegend) beeld, klank, woord en met beweging in relatie tot de ruimte of omgeving.

Bouwsteen primair onderwijs

3.1

K&C

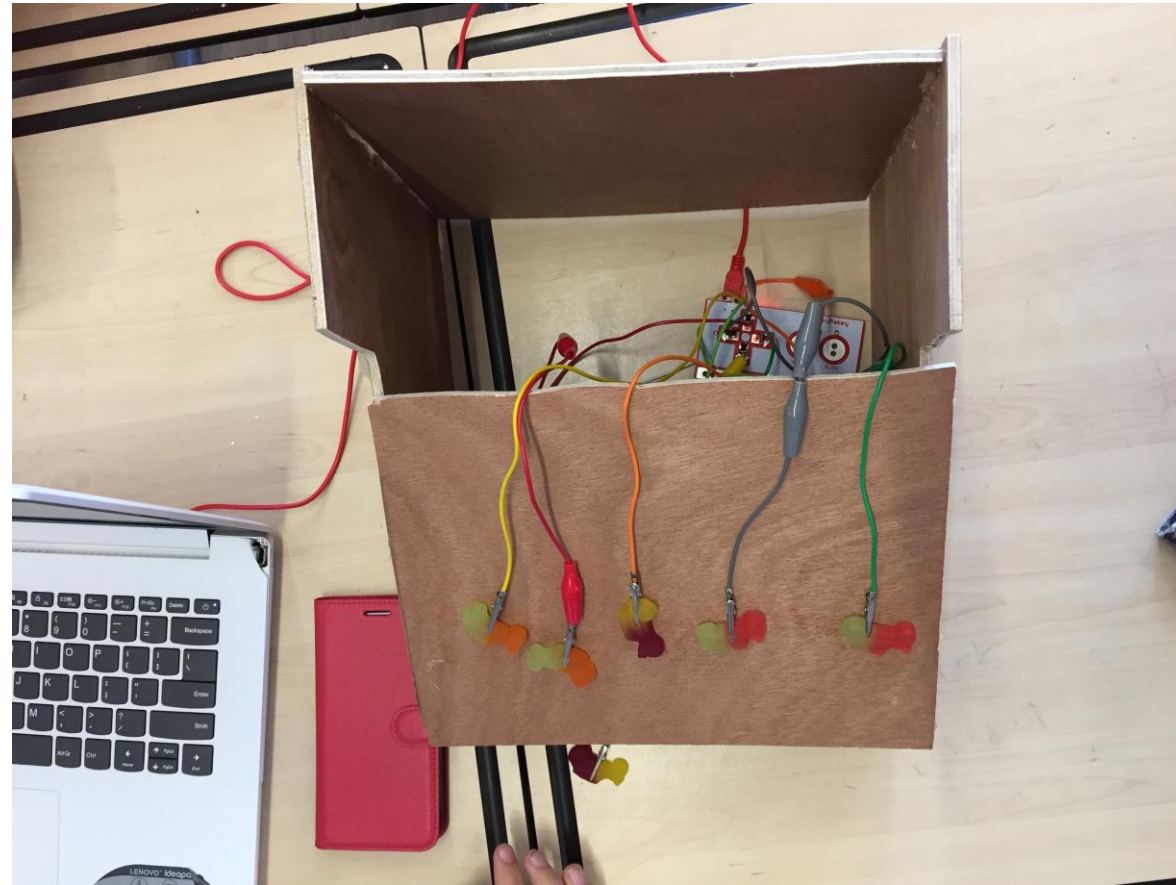
Titel Stilte bestaat niet - geluiden uit je omgeving Fase 3 (onderbouw vo) Disciplines Muziek, beeldend	
Doelstellingen <i>Muziek:</i> leerlingen leren zich bewust te worden van geluiden uit hun omgeving en deze om te zetten in een compositie <i>Beeldend:</i> leerlingen leren hun compositie om te zetten in ‘tastbaar’ beeldend werk <i>Beeldend:</i> leerlingen leren hun geluiden te programmeren en via geleidende materialen om te zetten in een fysiek product <i>Samenhang</i> met Mens & Natuur	
Bij project ‘Stilte bestaat niet’ onderzoeken leerlingen geluiden uit hun omgeving en nemen ze deze op met bijvoorbeeld een telefoon, tablet of laptop. Ze bekijken bronnen van professionals die omgevingsgeluiden gebruikt hebben als bron (1) * voor nieuw werk en bedenken zelf hoe ze hun opgenomen geluiden om kunnen zetten in een compositie (2). Met makey makey laden ze de opgenomen geluiden in een laptop en maken ze hun compositie ‘tastbaar’ met geleidende materialen zoals aluminiumfolie en water (3). Uiteindelijk tonen leerlingen de opbrengsten aan de klas (4) en reflecteren ze op wat ze tijdens dit project inhoudelijk geleerd (5) hebben en over zichzelf. * de nummers in deze tekst verwijzen naar een beknopte toelichting in rechterkolom.	<i>De bouwstenen 1.1 Maakstrategieën en 1.2 Denkstrategieën zijn de basis van deze les.</i> (1)KC 1.2 Denkstrategieën (2)KC 1.1 Maakstrategieën (3) KC 2.1 Artistieke expressie; KC 3.1 Artistieke technieken en vaardigheden; KC 4.1 Artistieke innovatie (4) KC 8.1 Tonen en delen van eigen werk (5) Mens en Natuur

3	Werkwijzen (werkwijzen)		
3.1	Onderzoeken	Leerlingen leren vragen te stellen, onderzoek uit te voeren, waarnemingen te interpreteren en een relatie te leggen tussen onderzoek en kennis.	Leerlingen leren onderzoeksvragen te formuleren, systematisch onderzoek uit te voeren, waarnemingen te interpreteren en deze te koppelen aan natuurwetenschappelijke concepten.
3.2	Ontwerpen	Leerlingen leren systematisch problemen op te lossen en maken ontwerpkeuzes met oog voor de gebruikers en de context.	Leerlingen leren systematisch en creatief probleemoplossen. Ze hebben hierbij oog voor verschillende contexten van een probleem en gebruiken kennis uit het leergebied.

5	Signalen & informatie (concepten)		
5.1	Golven en straling	Leerlingen leren over de eigenschappen van licht, geluid en straling.	Leerlingen leren over de interactie tussen straling, golven en materie, over toepassingen van straling en over factoren die de schadelijkheid van geluid en straling bepalen.
5.2	Signaalverwerking in het organisme	Leerlingen leren over de zintuigen, de soorten informatie die ze ontvangen en de rol van de hersenen in de verwerking hiervan. Ook leren ze over de rol van hormonen in de ontwikkeling van het lichaam.	Leerlingen leren over de bouw en werking van de systemen voor signaalverwerking in het menselijk lichaam.

		Primair onderwijs	Onderbouw voortgezet onderwijs
1	Aard van natuurwetenschappen & technologie (referentiekaders)		
1.1	Aard van Natuurwetenschappen	Leerlingen leren over de functie van natuurwetenschappen bij kennisontwikkeling en leren hoe natuurbeleving zich verhoudt tot natuurwetenschappelijke kennis.	Leerlingen leren over de rol van objectiviteit, betrouwbaarheid, voorlopigheid en natuurbeleving in de natuurwetenschappen en relateren dit aan het dagelijks leven en de maatschappij.
1.2	Aard van Technologie	Leerlingen leren over technologie, de creatieve en innovatieve mogelijkheden hiervan en de plek die techniek heeft in hun leven.	Leerlingen leren over creatief en innovatief inzetten van technologie en reflecteren op de wisselwerking tussen technologie en natuurwetenschappen.

Hartelijk dank voor de aandacht

kirsten.vanmuijen@ahk.nl

Informatiebijeenkomst

curriculum.nu

Informatiebijeenkomst

curriculum.nu

Reacties, vragen, behoefte aan een vervolg?

Mail naar paulineverhallen@cultuurschakel.nl

